

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025-2026

Anul de studiu III / Semestrul II

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
1.2. Facultatea	ISTORIE, LITERE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
1.3. Departamentul	ISTORIE, ARHEOLOGIE ȘI PATRIMONIU
1.4. Domeniul de studii	Arheologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii/calificarea*/Grupă de bază ESCO	arheolog (COR 263206), istoric (COR 263302), promotor local (COR 263220)/Cod calificare conform ESCO (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations) (https://data.europa.eu/esco/isco/C2633 2633 - philosophers, historians and political scientists;): 2633 - Filozofi, istorici și specialiști în științe politice; https://data.europa.eu/esco/isco/C2422 – 2422 – political adviser/Acces în ciclul de masterat

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		APARIȚIA CIVILIZAȚIILOR AGRICOLE DIN VECHEA EUROPĂ			2.2. Cod disciplină		A.3202				
2.3. Titularul activității de curs				Prof. univ. dr. Mihai Gligor							
2.4. Titularul activității de seminar / laborator				Prof. univ. dr. Mihai Gligor							
2.5. Anul de studiu		III	2.6. Semestrul		II	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)		E	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)		O

3. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	24	3.6. seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp					ore
a. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					30
b. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					25
c. Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					22
d. Tutoriat					5
e. Examinări					3
f. Alte activități universitare (vizite de studiu, consultații proiecte)					4

3.7. Total ore studiu individual	89
3.8. Total ore activități universitare	36
3.9. Total ore pe semestru	125
3.10. Numărul de credite**	5

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Preistorie generală, Introducere în arheologie
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală de curs dotată cu laptop și videoproiector
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	Sală dotată cu laptop și videoproiector

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	Elaborarea de proiecte profesionale cu utilizarea unor principii și metode consacrate în domeniul Istorie
Competențe transversale	

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Definirea și prezentarea corectă a principalelor concepte folosite în studiile istorice, a marilor etape și procese din istoria omenirii, a stadiului actual al istoriografiei și a metodelor centrale ale cercetării istorice. Cursul urmărește aprofundarea cunoștințelor în legătură cu problematica ridicată de procesul neolitizării Europei de sud-est și centrale, în contextul sfârșitului mezoliticului și al “revoluției neolitice” din mediul “Semilunii Ferte”. Familiarizarea studenților cu amplele fenomene culturale pe care le-a
---------------------------------------	---

	presupus impunerea strategiilor de subzistență de tip neolitic în zona Europeană, cu formele de cristalizare a principalelor entități culturale din spațiul mediteranean-balcano-dunărean. Cunoașterea creațiilor materiale ale civilizațiilor Vechii Europe. Compararea civilizației neolitice balcanice (civilizația Vechii Europe) cu civilizațiile contemporane din Europa Occidentală. Surprinderea evoluției civilizațiilor neolitice și eneolitice din zona dunăreană și a bazinului carpatic și legăturile, relațiile pe care le-au avut cu arealele culturale periferice.
7.2 Obiectivele specifice	<i>Competențe teoretice, operaționale și creatoare vizând conceptele, metodologia, problematica și conținuturile actuale din domeniul Istorie. Studiul și cercetarea interdisciplinară, utilizarea corectă a conceptelor domeniului de bază și ale domeniilor conexe. Competențe de lectură activă și interpretare critică specifice studiului avizat. Competențe de autoevaluare, disponibilitate pentru formarea continuă în sens interdisciplinar. Stăpânirea limbajului de specialitate și capacitatea de a comunica audienței de specialiști și nespecialiști rezultatele proiectelor, motivația deciziilor, concluziile evaluărilor, direcțiile acțiunilor viitoare.</i>

8. Conținuturi*

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
C1. Probleme de cronologie și terminologie privind epoca neolitică și eneolitică. Caracteristicile generale ale perioadei. 1.1. Contribuția științelor (fizica, chimia, științele naturii) la cronologia absolută a neoliticului și eneoliticului. 1.2. Matriliniaritate și matrifocalizare. Demografie arheologică 1.3. Migrație, difuziune, aculturație.	Expunere, conversație, PPT	2
C2. Epipaleolitic și/sau mezolitic ? Mediul Europei Centrale și de Est la sfârșitul Holocenului. 2.1. Economia de subzistență. Comunitățile de pescari-vânători-culegători. 2.2. Cultura Lepenski Vir-Schela Cladovei. 2.3. Cultura materială și spirituală. Capetele de piatră. Sanctuarele	Expunere, conversație, PPT	2
C3. Neoliticul aceric. „Semiluna fertilă” 3.1. Pre Pottery Neolithic A-B. Cultura materială 3.2. Sedentarismul și primele sate. Domesticirea animalelor și cultivarea plantelor. 3.3. Principalele situri și descoperiri: Hallan Çemi, Körtik Tepe, Çayönü, Nevalı Çori, Göbekli Tepe, Çatalhöyük	Expunere, conversație, PPT	2
C4. Neoliticul timpuriu și problemele neolitizării. Principalele stațiuni arheologice și descoperirile semnificative. 4.1. Donja Branjevina 4.2. Gura Baciului-Cârcea-Ocna Sibiului 4.3. Complexul Starčevo-Criș	Expunere, conversație, PPT	2
C5. Procese etno-culturale la geneza neoliticului dezvoltat, târziu și a eneoliticului. Faciesuri, grupuri, culturi și complexe culturale în spațiul intracarpatic. 5.1. Cultura: Vinča, Pișcolt, Lumea Nouă, Turdaș, Iclod 5.2. Cultura: Foeni, Petrești, Tiszapolgár, Decea Mureșului 5.3. Cultura: Bodrogkeresztúr, toartele pastilate	Expunere, conversație, PPT	2
C6. Civilizațiile neolitice și eneolitice est-carpatic. 6.1. Cultura ceramicii liniare 6.2. Cultura Precucuteni 6.3. Cultura Cucuteni	Expunere, conversație, PPT	2
C7. Neoliticul și eneoliticul la Sud de Carpați 7.1. Dudești, Sălcuța, Hamangia 7.2. Boian, Vădastra 7.3. Gumelnița	Expunere, conversație, PPT	2
C8. Culturile neolitice și eneolitice din Balcani 8.1. Starcevo, Vinča 8.2. Karanovo 8.3. Dimini	Expunere, conversație, PPT	2
C9-10. Civilizațiile neolitice ale Europei Centrale LBK – cultura ceramicii liniare. Cultura Michelsberg Culturile din Bazinul Carpatic: Tisa, Herpály, Lengyel, Bükk	Expunere, conversație, PPT	4
C11-12. Mega siturile din civilizația Cucuteni-Tripolje Nebelivka. Majdanetske. Talianki. Dobrovody. Petreni	Expunere, conversație, PPT	4

Bibliografie

- Bellwood, P. (2005): *First Farmers. The Origins of Agricultural Societies*, Blackwell Publishing.
- Bem, C. (2007): *Traian-Dealul Fântânilor. Fenomenul Cucuteni A-B*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- Boroneanț, A. (2012): *Aspecte ale tranziției de la mezolitic la neoliticul timpuriu în zona Porțile de Fier*, Ed. Mega, Cluj-Napoca.
- Braungart, Julia (2022): *Studien zur frühkupferzeitlichen Foeni-Gruppe im südwestlichen Rumänien anhand der Gefäßkeramik aus Foeni-Cimitirul Ortodox*, Ed. Mega, Cluj-Napoca.
- Chapman, John (2020): *Forging identities in the prehistory of Old Europe. Dividuals, individuals and communities, 7000-3000 BC*, Sidestone Press.
- Diaconescu, D. (2013): *Considerații privind cronologia epocii timpurii a cuprului în estul Bazinului Carpatic (cultura Tiszapolgar)*. *Analele Banatului*, XXI, 35-60.
- Dietrich, O., Heun, M., Notroff, J., Schmidt Kl. (2012): *The role of cult and feasting in the emergence of Neolithic communities. New evidence from Göbekli Tepe, south-eastern Turkey*. *Antiquity*, 86 (333), 674-695.
- Drașovean, Fl. (2005): *Zona thessalo-macedoneană și Dunărea mijlocie la sfârșitul mileniului al VI-lea și la începutul mileniului al V-lea A.CHR.* *Apulum*, XLII, 12-26.
- Drașovean, Florin, Schier, Wolfram eds. (2020): *Uivar "Gomilă". A prehistoric tell settlement in the Romanian Banat*. Vol. I. Site, architecture, stratigraphy and dating, Verlag Marie Leidorf GmbH · Rahden/Westf, *Prähistorische Archäologie in Südosteuropa Band 32*
- Drașovean, Florin, Gogâltan, Florin Ed. (2021): *Foeni – Cimitirul Ortodox. Archaeological Monograph*, Ed. Mega, Cluj-Napoca.
- Glascok, M. D., Barker, A. W., Băcuc, Crișan, S., Drașovean, F., Gligor, M., Negrei, D. (2016): *Sourcing Obsidian Artifacts from Archaeological Sites in Central and Western Romania by X-ray Fluorescence*. *Analele Banatului*, SN, XXIV, p. 75-86.
- Gligor, M. (2009): *Așezarea neolitică și eneolitică de la Alba Iulia-Lumea Nouă în lumina noilor cercetări*, Ed. Mega, Cluj-Napoca.
- Gligor, M. (2020): *Ceramica pictată Foeni din situl arheologic Alba Iulia-Lumea Nouă: de la studiul tipologico-stilistic la investigațiile arheometrice*. *Terra Sebus*, 12, p. 9-53
- Hașotti, P. (1997): *Epoca neolitică în Dobrogea*, Constanța.
- Hegedűs, K., Makkay, J. (1991): *Vésztő-Mágor. Un habitat de la culture de la Tisa, în Les agriculteurs de la grande plaine Hongroise*, Dijon, 93-111.
- Jeunesse, Ch. (2010): *Die Michelsberger Kultur*, in Cl. Lichter (Ed.), *Jungsteinzeit im Umbruch. Die "Michelsberger Kultur" und Mitteleuropa vor 6.000 Jahren*, Karlsruhe, 46-55.
- Kalicz, N., Raczy, P. (1991): *Berettyóújfalu-Herpály. Un habitat de la culture de Herpály, în Les agriculteurs de la grande plaine Hongroise*, Dijon, 113-134.
- Kreuz, A., Märkle, T., Marinova, E., Rösch, M., Schäfer, E., Schamuhn, S., Zerl, T. (2014): *The Late Neolithic Michelsberg culture – just ramparts and ditches? A supraregional comparison of agricultural and environmental data*. *Prähistorische Zeitschrift*, 89(1), 72–115.
- Lazarovici, Gh., Maxim, Z. (1995): *Gura Baciului. Monografie arheologică*, Cluj-Napoca.
- Paul, I. (1992): *Cultura Petrești*, Ed. Museion, București.
- Petrescu-Dîmbovița, M., Văleanu, M. C. (2004): *Cucuteni-Cetățuie. Monografie arheologică*, BMemAntiq XIV, Ed. „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț.
- Radivojevic, Miljana, Roberts, Benjamin W., Maric, Miroslav, Kuzmanovic Cvetkovic, Julka, Rehren, Thilo (Eds.) (2021): *The Rise of Metallurgy in Eurasia. Evolution, Organisation and Consumption of Early Metal in the Balkans*, Archaeopress Archaeology, Oxford.
- Rassmann, K., Ohlrau, R., Hofmann, R., Mischka, C., Burdo, N., Videjko, M., Müller, J. (2014): *High precision Tripolye settlement plans, demographic estimations and settlement organization*. *Journal of Neolithic Archaeology*, 16, 96-134.
- Ursulescu, N. (2007): *Neoliticul și eneoliticul României în contextul Europei și al Orientului Apropiat*, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași.
- Vlassa, N. (1976): *Neoliticul Transilvaniei*, Cluj-Napoca.
- Voinea, V. M. (2005): *Ceramica complexului cultural Gumelnița-Karanovo VI. Fazele A1 și A2*, Constanța.
- Whittle, A. (2003): *The archaeology of people. Dimensions of neolithic life*, Routledge Publishing, London and New York.

8.2. Seminar	Metode de predare	Observații
S1. Meșteșugurile neolitice (I) Olăritul. Confectionarea, ornamentarea și arderea vaselor ceramice IMDA – materii prime, tipologie	Expunere, conversație, PPT	2
S2. Meșteșugurile neolitice (II) Industria litică – materii prime, tipologie Torsul și tesutul	Expunere, conversație, PPT	2
S3-4. Elemente de cultură materială a comunităților neolitice Principalele surse de materii prime și strategii de exploatare Apariția sistemului de schimb. Dovezi arheologice	Expunere, conversație, PPT	4
S5. Credințe și idei religioase în neolitic și eneolitic (I)	Expunere,	2

Cultul fecundității și fertilității. Analogii etno-arheologice Plastica antropomorfă și zoomorfă. Protomele și vasele miniaturale	conversație, PPT	
S6. Credințe și idei religioase în neolitic și eneolitic (II) Complexele de cult. Temple și sanctuare	Expunere, conversație, PPT	2
Bibliografie Alaiba, R. (2007): <i>Complexul cultural Cucuteni-Tripolie. Meșteșugul olăritului</i> , Ed. Junimea, Iași. Andreescu, R. R. (2002): <i>Plastica antropomorfă gumelnițeană. Analiză primară</i> , Muzeul Național de Istorie a României, Monografii III, București. Barbu, M., Gligor, M. (2018): <i>Industria litică cioplită aparținând grupului cultural Foeni din situl de la Alba Iulia – „Lumea Nouă” (jud. Alba) (I)</i> . Apulum, 55/1, 23-56. Bălțean, I., Gligor, M., Tămaș, C., Săsăran, E. (2008): <i>Industria litică cioplită a grupului Foeni de la Alba Iulia-Lumea Nouă. Comportament tehnic, morfologie, preferințe</i> . Analele Banatului, SN, XVI, p. 11-29. Bințișan, A., Gligor, M. (2016): <i>Pottery kiln: a technological approach to Early Eneolithic black-topped production in Transylvania</i> . Studia Antiqua et Archaeologica, XXII (1), 5-18. Hansen, S. (2007): <i>Bilder vom Menschen der Steinzeit. Untersuchungen zur anthropomorphen Plastik der Jungsteinzeit und Kupferzeit in Südosteuropa</i> , Teil I-II, Verlag Philipp von Zabern, Mainz. Gligor, M. (2017): <i>A Clay Figurine with Representation of Pregnancy in Early Eneolithic Transylvania (Romania)</i> . Proceedings of 9th European Symposium on Religious Art, Restoration and Conservation, Kermes Books, Torino, p. 143-146. Mărgărit, M., Gligor, M., Radu, V., Bințișan, A. (2020): <i>About fragmentation, recycling and imitation in Prehistory: adornments made of marine valves in the settlement of Alba Iulia – Lumea Nouă (Romania)</i> , In: M. Mărgărit, A. Boroneanț (eds.), <i>Beauty and the eye of the beholder. Personal adornments across the millennia</i> , Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, p. 299-321. Monah, D. (1997): <i>Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni</i> , Piatra-Neamț. Séfériadès, M. (2010): <i>Spondylus and Long-Distance Trade in Prehistoric Europe</i> , în D. W. Anthony, J. Chi (Eds.), <i>The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC</i> , Princeton University Press, New York, 179-189.		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Competențele profesionale și transversale, ariile de conținut și creditele alocate sunt în concordanță cu obiectivele programului de studii

10. Evaluare

11. Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<i>Calitatea cunoștințelor acumulate, însușirea noțiunilor specifice disciplinei, coerența logică în expunere</i>	Examen oral	80%
10.5 Seminar/laborator	<i>Complexitatea și originalitatea temei, forma și conținutul, relevanța surselor bibliografice</i>	Referat	20%
10.6 Standard minim de performanță (pentru obținerea notei 5): - însușirea cunoștințelor de bază dobândite la curs; capacitatea de a opera cu noțiunile specifice disciplinei; -redactarea unui referat care să cuprindă motivația temei, istoricul cercetărilor, metodologia de cercetare folosită, principalele aspecte tratate, concluzii, aparat critic și referințe bibliografice Pentru promovarea disciplinei este necesară obținerea notei minime 5.			

Data completării
12.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament
01.10.2025

Semnătura directorului de departament